

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

בהעלותך שיחה א.

פרשתנו ח, ב-ד. דבר אל-אֶהֱרֹן ואֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֹּרָת אֶל-מֹול־פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאָדְרוּ שְׁבַעַת הַנִּרְוֹת: בַּעַשׁ כֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מֹול־פְּנֵי הַמִּנְוָה הַעֲלֶה נִרְתִּיקָה בְּאֶשֶׁר צִנָּה יִהְיֶה אֶת-מִשְׁחָה: וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מִקְשָׁה זָהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יִהְיֶה אֶת-מִשְׁחָה כֹּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְוָה:

אבארבנאל. השאלה הב' באמרו כאן וזה מעשה המנורה מקשה זהב וגו' כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה. כי למה הוצרך לצוות כאן על מעשה המנורה ומלאכתה וכבר נצטווה עליו בסדר תרומה עם שאר מעשם המשכן שנאמר ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו. ולמה הוצרך לצוות עליה מקשה ואם זכר זה למה לא זכר כאן כפתוריה ופרחיה ושאר הדברים שבמנורה:

כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו. ולמה הוצרך לצוות עליה מקשה ואם זכר זה למה לא זכר כאן כפתוריה ופרחיה ושאר הדברים שבמנורה:

אלשיך. אומרו וזה מעשה המנורה וכו' כי הלא אחר צווי הדלקתן לא יתכן יבאר עשיית גופן ואין מקום ענין זה רק בפרשת תצוה.

אור החיים. וזה מעשה המנורה וגו'. טעם שהוצרך לומר פסוק זה פעם אחרת כאן ולא הספיק מה שאמר כבר בפרשת תרומה ובפרשת ויקהל, יתישב בין למאן דאמר לא קביעי נרות שבא להסיר מכשול הטעות הנמשך ממאמר בהעלותך שאמרנו שהיה מפרק וחוזר ומעלה אותם, ומזה תבא הסברא לומר כי גם שאר המנורה אין חיוב בקיומה מקשה, שהרי גם הנרות בכלל

(1 פרשתנו ח, ב-ג.) דבר אל-אֶהֱרֹן ואֶמְרָתְךָ אֵלָיו בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת-הַנֹּרָת אֶל-מֹול־פְּנֵי הַמִּנְוָה יֵאָדְרוּ שְׁבַעַת הַנִּרְוֹת: בַּעַשׁ כֹּן אֶהֱרֹן אֶל-מֹול־פְּנֵי הַמִּנְוָה הַעֲלֶה נִרְתִּיקָה בְּאֶשֶׁר צִנָּה יִהְיֶה אֶת-מִשְׁחָה:

(2 שם פסוק ד.) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מִקְשָׁה זָהָב עַד-יִרְכָּה עַד-פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה יִהְיֶה אֶת-מִשְׁחָה כֹּן עֲשֵׂה אֶת-הַמִּנְוָה:

(3 אבארבנאל.) השאלה הב' באמרו כאן וזה מעשה המנורה מקשה זהב וגו' כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה. כי למה הוצרך לצוות כאן על מעשה המנורה ומלאכתה וכבר נצטווה עליו בסדר תרומה עם שאר מעשם המשכן שנאמר ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה ירכה וקנה גביעיה

חלק מהמנורה הם ומצינו שהם מפורקים ונדון מהם כדין דבר שהיה בכלל ויצא וכו' ללמד על הכלל, שהגם שאמר הכתוב מקשה זה היה בתחלה אבל אחר כך יכול לעשות כאשר יחפוץ, לזה אמר **וזה מעשה המנורה מקשה וגו'** שכן היא עומדת, וממוצא דבר אתה למד כי הנרות יצאו מהכלל מקשה של המנורה ולא תלמוד מהם. ולמאן דאמר קביעי נרות גם כן בא להודיע שעמדה המנורה במעשה מקשה גם אחר שהשתמשו בה:

(5 רמב"ן. וטעם וזה מעשה המנורה – לרמז שצריך לדורות שתהיה מקשה, כי הוא מעכב בה. ולכך הזכיר תחלה בפרוש מעשה המקשה,

8) אמור כד, ב-ד. צו את בני ישראל ויקחו אליה נשמן ויתנוהו פתית למאור להעלות נר תמיד: מחוץ לפתח העדלת באהל מועד יערה אותו אהרן מערב עד-בקר לפני יהוה תמיד תקט עולם לדורותיכם: על המנורה הטהרה יערה את הנרות לפני יהוה תמיד:

רש"י ד"ה צו את בני ישראל. זו פקשת מצנת הנרות,

רמב"ן שם. צו את בני ישראל זו פקשת מצנת הנרות, ופקשת "ואתה תצנה" (שמות כז כ) לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש צרף המנורה, וכך משמעה, ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך, לשון רש"י (רש"י על ויקרא כ"ד:ב). ואינו נכון בעיני, שאין הפקשה שהיא סמוכה לפרשת המנורה, וכבר נאמר "ויעל הנרות לפני ה' כאשר צנה ה' את משה" (שם מ כה), והנה המצנה והמעשה הנזכרים נעשים כבר. אבל צרף הפקשה הזאת לשני דברים, ששם צנה ויקחו אליה נשמן ויתנוהו מאת בני ישראל, כלומר מאת כל איש אשר נמצא אתו נשמן ויתנוהו למאור עם שאר תרומת המשכן, וכן עשו, כמו שנאמר "והנשיאים הביאו וגו' את הבשם ואת הנשמן למאור" (שם לה כז כח), ואע"פ שאמר שם "תקט עולם לדורותיכם" (שם כז כא), הוא על ההדלקה, ועכשיו פלה השמן שהוא שהביאו הנשיאים נדבה, וצנה שיקחו בני ישראל משל צבור לדורותם שמן ויתנוהו פתית לשמן הראשון, כטעם "ויקחו אליה פרה אדמה" (במדבר יט ב), שביקשו אותה וביארוהו הצבור. ושם עוד לא אמר אלא "יערה אותו אהרן ובניו" וגו', והיה במשמע על המנורה או בלא מנורה אם תשבר או תאבד, כאשר היה בשובם מן הגולה, ועכשיו אמר בפרוש "על המנורה

הטהרה" (ויקרא כ"ד:ד), שלא ידליקו אלא על מנורה הטהרה. ומדרש רבותינו (ת"כ פרשה יג יב), "על המנורה הטהרה" - על טהרה של מנורה, שלא יסמכם בקסמים ובצורות. "יערה את הנרות לפני ה'" - שלא יתקן מבחוץ ויכניס. "תמיד" - אף בשבת. "תמיד" - אף בטמאה:

מנחות כח עמוד א. ראה בסוף.

(10 מנחות פח עמוד ב. אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששת נר שבמקדש של פרקים הוה קסבר כי כתיב (שמות כה, לט) ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב כיון דמיבעיא הטבה אי לאו דפרקים הוי לא הוה מטיבא ליה.

(11 חזקוני. מעשה המנורה ענין מלאכת המנורה נאמר במקום אחר ונשנה כאן בשביל פרק הירך שנתחדש בה הוא שנאמר כאן עד ירכה עד פרחה. כן עשה משה את המנורה.

פענח רזע. את הנרות, הכלי בית קבול הנקראים נרות עליהם אמר בהעלותך אותן שהכהן הי' מטלטלן ומעלה אותן בעת ההדלקה לקובען במנורה כי אינן מגוף המנורה, דלכך כתיב עד ירכה עד פרחה מקשה היא לאפוקי הנרות שאינן מחוברות ומעשה מקשה, ואל"כ מה לו להזכיר כאן בענין ההדלקה ירכה ופרחה:

(13 לקוטי שיחות חלק טז עמוד 324. דער סדר אין דער פרשה פון מלאכת המנורה איז: פריער קומט דער ציווי ועשית מנורת זהב גו' מקשה גו' ירכה וקנה גביעי' כפתורי' ופרחי' ממנה יהיו" (דערנאך איז דער פסוק מפרט ווי מ'מאכט די קני המנורה גביעי' וכו', און איז מסיים: כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור). און ערשט דערנאך שטייט: ועשית את נרותי שבעה גו' ומלקחי' ומחתותי' גו' ככר זהב טהור גו' [און אזוי אויך אין פ' ויקהל, וואו עס ווערט דערציילט ווי מ'האט געמאכט די מנורה בפועל, שטייען די אלע פרטים מיט'ן זעלבן סדר].- פון דעם וואס דער ציווי ועשית את נרותי' גו' שטייט נאך די פרטים ופרטי פרטים פון דער עשי' פון גוף המנורה און נאכן ציווי כולה מקשה אחת גו', איז מובן, אז לויט פשוטו של מקרא (דרך פירוש רש"י על התורה), זיינען נרותי' באזונדערע זאכן וואס געהערן ניט צום גוף המנורה -²³

זיי זיינען אין דעם סוג פון מלקחיי ומחתותי וועגן וועלכע מ'זאגט אן גלייך נאך נרות'. נאך א הוכחה אויף דעם: אין פי פקודי, וואו עס ווערט דערציילט ווי מען האט געבראכט דעם משכן צו משה', שטייט: את המנורה הטהורה את נרות' גו' איז בשלמא אויב - מ'וועט לערנען אז די נרות זיינען געווען נפרדים פון דער מנורה, איז מובן וואס דער פסוק טיילט זיי אויס באזונדער אין דעם סדר ההבאה: אויב אבער די נרות זיינען געווען מקשה" מיט דער מנורה, האט דאך קיין ארט ניט צו זאגן, אז מ'האט געבראכט די מנורה און (אויך) נרות' בריינגענדיק די מנורה ווערן במילא געבראכט אויך די נרות [פונקט ווי עס פאסט ניט צו זאגן אז מ'האט געבראכט די מנורה און די קנים, גביעים וכו'].

- עפ"י הנ"ל - אז לויט שיטת רש"י בפירושו עה"ת זיינען די נרות ניט נכלל אינעם ציווי פון מקשה" - וועט ווערן פארענטפערט כמה שינוים (לגבי דא) און תמיהות אין פירוש רש"י אין פ' ויקהל (וואו די תורה רעדט נאכאמאל וועגן מלאכת המשכן):.....

23..... ולהעיר: כמבואר בפנים (דלפרש"י הנרות לא היו מגופה של מנורה) מפורש הוא בפרש"י דה"ב (ד, כ. הובא באוה"ח בהעלותך שם) אבל י"א (שם הגדולים להחיד"א ע' רש"י) שפירוש דה"י אינו מרש"י.

(15 חזקוני. עיין הערה 11.)

מנחות כט עמוד א. אלא פרחים תשעה מגלן פרחים תרי דידה וששה דקנים תמניא הוו אמר רב שלמן כתיב (במדבר ח, ד) עד ירכה עד פרחה מקשה היא

רמב"ם הלכות ביהב"ח ר"פ ג. המנורה מפרשת צורתה בתורה. וארבעה גביעים ושני פתורים ושני פרחים היו בקנה המנורה שצאמר (שמות כה לד) (שמות לו כ) "ובמנורה ארבעה גביעים משקדים כפתריה ופרחיה". ועוד פרח שלישי היה סמוך לירכה של מנורה שצאמר (במדבר ח ד) "עד ירכה עד פרחיה":

(17 לקוטי שיחות חלק יח עמוד 92.) אין אנפאנג פרשה איז רש"י מעתיק פון פסוק דעם ווארט בהעלותך און איז מפרשי: למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים: לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא הי' עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק

ומטיב את המנורה. שוין גערעדט פיל מאל, אז פון דעם וואס נאך אין געציילטע ערטער באווארנט רש"י דעם טעם פון סמיכות הפרשיות כאטש אז דרשות חז"ל הפרשיות זיינען דא נאך אויף א סך ערטער פון סמיכות הפרשיות - איז מוכח אז ע"ד הפשט, דרך פרש"י עה"ת, איז קיין קשיא ניט פארוואס זיינען דוקא די פרשיות סמוכות; און דארטן וואו רש"י פרעגט למה נסמכה כו' איז דאס דערפאר וואס ע"פ פשש"מ איז דא א שוועריקייט אין סדר הפרשיות (אדער אן אנדער שאלה אין פשש"מ, וואס ווערט פארענטפערט דורך דעם ביאור הטעם אויף סמיכות הפרשיות).

(18 דברי דוד תרומה כה, לו.) והאיר אל עבר פניה, עשה פי ששת הנרות כו'. פירוש דהפסוק דכאן והעלה את נרותיה אינו צווי להעלות הנרות כו' דאין מקומו במלאכת המשכן וכליו אלא דכאן הכוונה שיעשה המנורה שבעתיד יעלה את הנרות בה. ויש להקשות כאן קושיא רבה כיון דהציווי במעשה המנורה שיעשה פי הנרות מול הקנה האמצעי ממילא יאירו נגד הקנה האמצעי ולמה הוצרך הוא יתברך לעשות ציווי בפרשת בהעלותך שאל פני המנורה יאירו שבעת הנרות דפשיטא שיהיה כן דהא הנרות נעשו כך וא"א להאיר אלא כפי צורת הנרות ונ"ל ליישב זה אחר שניזכר מה שיש להקשות, בפרשת בהעלותך שפירש"י, אלא דהענין הוא כן דודאי אע"פ שבכל מלאכת המשכן והכלים יש על הכל טעם למה צורתו כך או כך מ"מ א"צ להיות מוכרח לידע מה הוא הטעם משא"כ במנורה שציווה התורה שאל ידליק המדליק אא"כ יודע הטעם למה נעשו כך פי הנרות, דהיינו שהמדליק יכוין לדבר זה ולא סגי במה שידליק לקיים המצוה ולא ידע הטעם למה נעשה המנורה כך אלא צריך שיהיה יודע הטעם דהיינו שיהיו מאירים אל מול פני המנורה, וע"ז קאי הציווי, של בהעלותך דהיינו שמחשבת המדליק תהיה שיאירו אל מול פני המנורה, וע"ז מקשה רש"י שם מה נשתנה מצוה זו משאר כלי המשכן דא"צ לידע הטעם לזה תירץ כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך נמצא דהכל ניחא בס"ד דבפרשת בהעלותך לא הזהיר אלא על המחשבה לא על המעשה של מנורה דזה מקומו כאן (כנ"ל נכון). ומה שקשה למה אמר רש"י כאן עשה פי ששת הנרות ובפרשת בהעלותך אמר יאירו שבעת הנרות. נ"ל דלא היו פיות רק לששה קנים דזכר הכתוב לאיזה צד יהיו,

אבל בקנה האמצעי לא היה לו פה לשום צד אלא באמצעי היה כמין, קערה ושם היתה הפתילה דולקת לצד מעלה ולא נטה לשום צד, דאל"כ היה להכתוב להזכיר לאיזה צד יהיה הפה בקנה האמצעי אלא ודאי דלא נטה לשום צד רק דולק, לצד מעלה ואילו היו כולם דולקים כן גם בזה היו אומרים שח"ו לאורה הוא צריך ע"כ עשה שינוי בכל הנרות להטות הפיות לצד האמצעי והאמצעי לא נטה רק למעלה. ובזה ניחא לי מה שמקשים למה אמר הכתוב יאירו שבעת נרות היה לו לומר ששת הנרות, ולדידי ניחא דפני המנורה היינו מלמעלה אותו צד שמכוון נגד הקנה האמצעי, וזה מוכח לפי ע"ד דבשלמא בדבר שיש באמצעי בצד אחד משאר צדדיו שייך בו פנים ואחור משא"כ בדבר שוה בכל צדדיו אין שייך לומר בו בחד צד שהוא פנים שלו או אחור שלו, אלא ודאי כמו שזכרנו דפני המנורה היינו צד המכוון למעלה וכל מה שלמעלה ממנו הוא פני המנורה וכאן כל הששת נרות שמקרבין אורם לצד האמצעי הם מסייעין לאורה וכאילו הם במקום אחד עמו, נמצא שכל השבעה נרות מאירים ביחד מול פני המנורה שהוא הצד שלמעלה מן הקנה האמצעי שהוא פני המנורה. כנלע"ד וזולת זה לא היה לי קורת רוח במה שראיתי בזה:

(19 פרש"י פסוק ב ד"ה יאירו שבעת הנרות. שְׁשָׁה שְׁעַל שְׁשֵׁת הַקְּנִים, שְׁלֹשָׁה הַמְּזַרְחִים פּוֹנִים לְמֹול הָאֲמָצְעִי — הַפְּתִילֹת שֶׁבֵּהֶן — וְכֵן שְׁלֹשָׁה הַמְּעַרְבִּים רְאִשֵׁי הַפְּתִילֹת לְמֹול הָאֲמָצְעִי, וְלָמָּה? פְּדִי שְׁלֹא יֵאָמְרוּ, לְאוֹרָה הוּא צָרִיךְ (ע' תנחומא):

חזקוני. יאירו שבעת הנרות ששל ששת הקנים ה"ג בפרש"י אלא שהסופרים גרעו בו תיבה אחת.

מושב זקנים. והחזקוני מיישבו קרוב לעניין זה, כלאומר יאירו שבעת הנרות ששל ששת הקנים והאמצעי ואמר שהסופרים גרעו וחסרו בפרש"י תיבה אחת.

(21 פרש"י מגילה כא עמוד ב ד"ה אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות - למול פני נר שבגוף המנורה שהוא אמצעי היה מצד פני ששה הנרות:

רמב"ם הלכות ביהב"ח פרק ג הלכה ח. שְׁשֵׁת הַנְּרוֹת הַקְּבוּעִים בְּשֵׁשֶׁת הַקְּנִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַמְּנֹרָה כְּלָן פְּנֵיהֶם

לְנֵר הָאֲמָצְעִי שְׁעַל קְנֵי הַמְּנֹרָה וְזֶה הֵנָּה הָאֲמָצְעִי פְּנֵיו כְּנֶגֶד קֶדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים וְהוּא הַנִּקְרָא נֵר מְעַרְבִי:

שה"ג* קירת ספר על הרמב"ם שם. וששה הנרות פניהם לנר האמצעי ששל קנה המנורה והנר האמצעי כנגד קדש הקדשים והוא נקרא נר מערבי דכתיב אל מול פני המנורה שהיא הנר האמצעי יאירו שבעת הנרות הששה נרות היו פונים אל מול האמצעי הפתילות שבהם והאמצעי עצמו לא היה נוטה אל אחד מהצדדין ומאיר אל מול עצמו הוא וכתוב ביה יערוך אותו אהרן לפני ה' שהיה כנגד קדש הקדשים שהשלשה צפוניים פונים לדרום והדרומיים לצפון ואין שום אחת מהם פונה לצד ההיכל שהוא לפני השם אלא הנר האמצעי בלבד ונמצא שעליו כתוב יערוך אותו לפני ה' וגו'.

(22 ספר הזיכרון כאן פסוק ב. אל מול פני המנורה. [אל מול] נר האמצעי וכו'. נראה שהרב ז"ל מפרש כמאן דאמר מזרח ומערב היו מונחין ולכן כתב ג' מזרחיים ושלושה מערביים ולפי סברא זו נר מערבי יהיה הנר הסמוך לנר הראשון שבמזרח. וכן כתב ז"ל בפירוש[ו] על יומא אי נמי בשבת פרק במה מדליקין ועם היות שהעיקר שסמכו עליו כל האחרונים ז"ל הוא שבין צפון לדרום היו מונחים, הרב ז"ל אחז דרך ספרי כפי דרכו בכל פירוש התורה שאמרו שם אל מול פני המנורה יהיו נרות מקבילין את המנורה, והמנורה את הנרות. הא כיצד שלוש כלפי מזרח ושלוש כלפי מערב ואחד באמצע נמצאו כולם מקבילין את האמצעי מכאן היה ר' נתן אומר האמצעי מכובד ע"כ. ולפי שקשה לכל העולם אומרו ז"ל שבעת הנרות ששה ששל הקנים אני כותב לך בכאן דברי הרב יצחק ב"ר ששת ז"ל בתשובה בענין זה וזה לשונו הנרות היו כמין בזיכין נתונים בראשי הקנים וקבועים בהם והיה בכל אחד מהם כדי לקבל חצי לוג שמן שהוא שלוש ביצים כי כן שיערו חז"ל ללילי טבת הארוכים, והרבה נשתמשו חז"ל בלשון נרות בענין זה כאמרם כל הנרות של מתכת מטלטלין אותם וכן כח על הנר כח על השמן כח על הפתילה ורבים אין מספר והבזיכין האלה היו להם פיות שראשי הפתילות שוכבות עליהן ואותו צד מהמנורה שבו הפיות הוא נקרא פני המנורה. ולפי הפשט הזה היה נראה פירוש הכתוב אל נכח פני המנורה שהוא הכותל המערבי לדעת האומר צפון ודרום היו מונחים והוא העיקר, יאירו שם שבעת הנרות ופני

המנורה בכאן לפי זה ירמוז אל כולה. אבל רז"ל לא דרשו כן ונראה שהוקשה להם שאחרי שאין פנים ואחוריים למנורה רק פי הנרות הוא הפנים מה צורך לומר שנכח פני הנרות יאירו. ולזה אמרו כי פני המנורה הוא פי הנר האמצעי ושיעור הכתוב שלנגד פי הנר האמצעי יאירו פיות הנשואים משבעת הנרות ולא יהיו הפיות נוטות נכח הכותל [ה] מערבי רק יהיו באמצע הבזיכין מן הצד בענין שיטו נכח הקנה האמצעי שלוש מכאן ושלוש מכאן ויסקים לדרשת רז"ל מה שאמר הכתוב והאיר אל עבר פניה כי פירוש "עבר" בלשון עברי הוא צד כמו כתובים משני עבריהם וכמו אתם תהיו לעבר אחד ולכן יאמר הכתוב שיעשה פי ששת הנרות בענין שיהיו מסובין לצד פי הנר האמצעי שהוא פני המנורה ויוצא מגופה ושאר הקנים יוצאים מצידה כמו שפירש רש"י ז"ל ולזה גם כן כיוון תנא דספרי באומרו עשה לה מול ופנים רצה לומר שלא יהיו הפיות נוטים כולם לצד אחד אבל יהיה האחד נוטה לצד מערב והאחרים נוטים לצד פי הנר ההוא ובזה יתקיים מה שאמר הכתוב מול פני כי האמצעי הוא הפנים והאחרים שהם מביטים נגדו הם מול. ואל יקשה עליך מאי שבעת הנרות ששת הנרות מיבעי ליה כי פירוש הנשואים משבעת הנרות. ועוד אפשר לומר שלא היו הפיות השישה באמצע הבזיכין מן הצד לגמרי אבל היו מביטים נוכח הכותל המערבי קצת אלא שהיו נוטין מעט לצד פי הנר האמצעי. וזה לשון הברייטא הובאה באחרון ממגילה, [בפרק הקורא עומד] אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, מלמד שהיה מצדד פניהם כנגד נר מערבי ומלשון מצדד נראה שלא היו ממש באמצע הצד רק שמצדדם קצת כנגד הנר ההוא ולפי זה לא יהיה המקרא יוצא מידי פשוטו כי יהיו כל שבעת הנרות מביטים לכותל מערבי כפי פשוטו של מקרא ויהיו הששה נוטים לצד האמצעי כפי מדרש רז"ל. ולפי זה גם כן לשון שבעת הנרות הוא מבואר כי לא היה אפשר לומר ששת הנרות כי לפי הפשט כל שבעת הנרות הם ממש וגם לפי מדרש רז"ל יתורץ הלשון הנשואים משבעת הנרות כמו שכתבתי למעלה עד כאן דבריו ז"ל. ואף על פי שממה שכתב הרב רש"י ז"ל ראשי הפתילות למול האמצעי נראה שסובר שלא היו להם פיות לנרות אבל היו עגולות כעין כוסות או קערות זה אינו שאומרו ראשי הפתילות רצה לומר פיות הנרות שכן כתב בהדיא בפרשת תרומה

והאיר על עבר פניה עשה פי ששת הנרות שבראשי הקנים מסובין כלפי האמצעי ושם נמי פירש נרותיה כמין בזיכין והבזך הוא תרגום כף והכף אינו עגול אלא דומה מעט לכף היד אם כן יש לו פה.

דברי דוד תרומה שם. והאיר אל עבר פניה, עשה פי ששת הנרות כו'. פירוש דהפסוק דכאן והעלה את נרותיה אינו צווי להעלות הנרות כו' דאין מקומו במלאכת המשכן וכליו אלא דכאן הכוונה שיעשה המנורה שבעתיד יעלה את הנרות בה. ויש להקשות כאן קושיא רבה כיון דהציווי במעשה המנורה שיעשה פי הנרות מול הקנה האמצעי ממילא יאירו נגד הקנה האמצעי ולמה הוצרך הוא יתברך לעשות ציווי בפרשת בהעלותך שאל פני המנורה יאירו שבעת הנרות דפשיטא שיהיה כן דהא הנרות נעשו כך וא"א להאיר אלא כפי צורת הנרות ונ"ל ליישב זה אחר שניזכר מה שיש להקשות, בפרשת בהעלותך שפירש"י, אלא דהענין הוא כן דודאי אע"פ שבכל מלאכת המשכן והכלים יש על הכל טעם למה צורתו כך או כך מ"מ א"צ להיות מוכרח לידע מה הוא הטעם משא"כ במנורה שציוותה התורה שאל ידליק המדליק אא"כ יודע הטעם למה נעשו כך פי הנרות, דהיינו שהמדליק יכוין לדבר זה ולא סגי במה שידליק לקיים המצוה ולא ידע הטעם למה נעשה המנורה כך אלא צריך שיהיה יודע הטעם דהיינו שיהיו מאירים אל מול פני המנורה, וע"ז קאי הציווי, של בהעלותך דהיינו שמחשבת המדליק תהיה שיאירו אל מול פני המנורה, וע"ז מקשה רש"י שם מה נשתנה מצוה זו משאר כלי המשכן דא"צ לידע הטעם לזה תירץ כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך נמצא דהכל ניחא בס"ד דבפרשת בהעלותך לא הזהיר אלא על המחשבה לא על המעשה של מנורה דזה מקומו כאן (כנ"ל נכון). ומה שקשה למה אמר רש"י כאן עשה פי ששת הנרות ובפרשת בהעלותך אמר יאירו שבעת הנרות. נ"ל דלא היו פיות רק לששה קנים דזכר הכתוב לאיזה צד יהיו, אבל בקנה האמצעי לא היה לו פה לשום צד אלא באמצעי היה כמין, קערה ושם היתה הפתילה דולקת לצד מעלה ולא נטה לשום צד, דאל"כ היה להכתוב להזכיר לאיזה צד יהיה הפה בקנה האמצעי אלא ודאי דלא נטה לשום צד רק דולק, לצד מעלה ואילו היו כולם דולקים כן גם בזה היו אומרים שח"ו לאורה הוא צריך ע"כ עשה שינוי בכל הנרות להטות הפיות לצד האמצעי והאמצעי לא נטה רק

למעלה. ובזה נחא לי מה שמקשים למה אמר הכתוב יאירו שבעת נרות היה לו לומר ששת הנרות, ולדידי נחא דפני המנורה היינו למעלה אותו צד שמכוון נגד הקנה האמצעי, וזה מוכח לפי ע"ד דבשלמא בדבר שיש באמצעי בצד אחד משאר צדדיו שייך בו פנים ואחור משא"כ בדבר שוה בכל צדדיו אין שייך לומר בו בחד צד שהוא פנים שלו או אחור שלו, אלא ודאי כמו שזכרנו דפני המנורה היינו צד המכוון למעלה וכל מה שלמעלה ממנו הוא פני המנורה וכאן כל הששת נרות שמקרבין אורם לצד האמצעי הם מסייעין לאורה וכאילו הם במקום אחד עמו, נמצא שכל השבעה נרות מאירים ביחד מול פני המנורה שהוא הצד שלמעלה מן הקנה האמצעי שהוא פני המנורה. כנלע"ד וזולת זה לא היה לי קורת רוח במה שראיתי בזה:

משכיל לדוד תרומה שם. והאיר וכו' כלפי האמצעי וכו' איכא למידק אמאי לא סיים רש"י כמו שסיים בפ' בהעלותך ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך. ונרא' דהכא ליכא שום הכרח לפרש כן דדילמא גזרת הכתוב כך הוא שיעשה הנרות מוסבות כלפי האמצעי ולעולם דאין הטעם משום שלא יאמרו וכו' אבל בפ' בהעלותך דהתם עיקר המקרא מיותר וע"כ לדרשה אתא שהרי מאחר שכבר כתב כאן ובפ' ויקהל שעשו הנרות מוסבות אם כן מלתא דפשיטא דממילא כשידליקם יסובו אורן אל מול אמצעי ואמאי הוצרך לכתוב עוד אל מול פני המנורה אלא ודאי למדרש דאיכא טעמא ומסברא אמרי' כדי שלא יאמרו וכו':

(23) פרש"י מנחות צח עמוד ב ד"ה מצדד להו אצדודי - לעולם צפון ודרום מנחי ואפי' הכי ליכא אלא חד כלפי מערב והיינו אמצעי שפי הפתילה כלפי מערב ושאר הפתילות מצודדות פיהן כלפי האמצעי שג' של צד צפון מצודדות כלפי דרום וג' של צד דרום מצודדות כלפי צפון:

חתם סופר ר"פ בהעלותך. בהעלותך את הנרות לדעת הרמב"ן שזר מעלה נרות ולא אמר אהרן יעלה נרות אלא בהעלותך כשיעלה אבל אינו מוזהר בו עיין בס' עץ חיים למהר"ח אלפנדרי ובס' שיח יצחק על יומא והנה בפ' תרומה כתיב והעלה נרות' על עבר פני' משמע בעשיית המנורה נעשו הבזיכים להאיר אל עבר פני' וכאן ציוה אותו אל מול פני המנורה יאירו פירש"י שימשוך ראשי

הפתילות וצ"ל אעפ"י שהבזיכין כבר מתוקנים כן בתחילת עשיי' מ"מ הלהב מתהפך לצד אחר עד שימשוך הפתילה לעבר פני' ואומר אני שעדיין אין ביד אדם שיהפך דוקא לעבר פני' והי' סי' טוב שידלק לעבר פני' ולא יהפך לצד אחר ע"כ הבטיחו הקב"ה כשיהי' אהרן עצמו המדליק יזכה שלמול פני המנורה יאירו כל הנרות ולא יהי' הלהב של שום אחד מהנרות מתעקם לצד אחר ומפני כן ויעש כן אהרן שכל ימיו הי' הוא בעצמו המדליק ולא כהן אחר כדי שיהי' בטוח שאל מול פני המנורה יעלו נרותי':

(24) אור החיים. בהעלותך את הנרות. צריך לדעת למה לא אמר בהדליק, ורז"ל דרשו (במד"ר פט"ו ספרי) בו דרשות רבות. גם צריך לדעת למה לא צוה ה' מצוה זו ביום ראשון כי היא מצוה הנוהגת מיום ראשון בעבודה, ועוד הלא היא כתובה המצוה עצמה שמצוה כאן בפרשת תרומה (שמות כ"ה:ל"ז) והעלה את נרותיה והאיר על עבר פניה ולמה חזר לשנותה, עוד למה אמר יאירו ולא צוה לנוכח למצטווה תאיר כשיעור בהעלותך, וכמו שאמר גם כן בפרשת תרומה והאיר על עבר וגו'. אכן במה שהקדמתי במאמר חז"ל יתיישב הכל על נכון, כי אומרו **בהעלותך לצד שהנרות לא היו קבועים יצו ה' שבכל עת אשר יורידם לקנחם ויעלה אותם לסדרם במקומם יסדרם כדרך שיאירו אל מול פני המנורה וגו', ולזה לא אמר גם כן תאיר כי אין המצוה בשעת הדלקה שיוצדק לומר תאיר אלא המצוה היא על סדר הנחתם שיניחם בסדר שיאירו אל מול וגו' והבן: **ובזה** נתיישב למה הוצרך לחזור לצוות לזה, כי לצד שעד עתה היה משה עושה כסדר זה בז' ימי המילואים, וחש ה' שידין אהרן בדעתו שאין מעכב סדר הנחתן ואדברא יותר הוא סדר נכון שיהיו הנרות ישרים פיפיותיהם ולא באלכסון, לזה צוה ה' שיאמר לאהרן שדבר זה מעכב, ובחר לסדר מצוה זו כאן ולא סדרה עם סדורי הקרבנות אשר צוה ה' ועבודה המעכבת, להודיענו הקפדת אהרן וריצויו מה שנזכר במאמרם ז"ל:**

(25) אמור כד, ב-ג. וְאֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיהָ שִׁמֹן וַיִּתְּנוּ לָהּ פֶתִית לְמִאֹר לְהַעֲלֹת גַּר תְּמִיד: מְחוּץ לַפֶּלֶת הַעֲרֹת בְּאֵהָל מוֹעֵד יַעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֹן מִעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תְּמִיד תִּקַּח עֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם:

רש"י ד"ה צו את בני ישראל. זו פרשת מצות הנרות, ופרשת ואתה תצנה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן, לפרש צרף המנורה, וכן משמע: ואתה סופך לציות את בני ישראל על כך:

רמב"ן. צו את בני ישראל זו פרשת מצות הנרות, ופרשת "ואתה תצנה" (שמות כז כ) לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש צרף המנורה, וכך משמעה, ואתה סופך לציות את בני ישראל על כך, לשון רש"י (רש"י על ויקרא כ"ד:ב). ואיננו נכון בעיני, שאין הפרשה היא סמוכה לפרשת המנורה, וכבר נאמר "ויצל הנרת לפני ה' פאשר צנה ה' את משה" (שם מ כה), והנה המצנה והמעשה נזכרים ונעשים כבר. אבל צרף הפרשה הזאת לשני דברים, ששם צנה ויקחו אליה שמן וזית וזך מאת בני ישראל, כלומר מאת כל איש אשר נמצא אתו שמן וזית וזך למאור עם שאר תרומת המשכן, וכן עשו, כמו שנאמר "והנשיאים הביאו וגו' את הבשם ואת השמן למאור" (שם לה כז כח), ואע"פ שאמר שם "תקט עולם לדורתם" (שם כז כא), הוא על ההדלקה, ועכשו כלה השמן שהוא שהביאו הנשיאים נדבה, וצנה שיקחו בני ישראל משל צבור לדורתם שמן וזית וזך פתית כשמן הראשון, כטעם "ויקחו אליה פרה אדמה" (במדבר יט ב), שיבקשו אותה ויביאוה הצבור. ושם עוד לא אמר אלא "יצרף אתו אהרן ובניו" וגו', והנה במשמע על המנורה או בלא מנורה אם תשבר או תאבד, כאשר הנה בשובם מן הגולה, ועכשו אמר בפרוש "על המנורה הטהורה" (ויקרא כ"ד:ד), שלא ידליקו אלא על מנורה הטהורה. ומדרש רבותינו (ת"כ פרשה יג יב), "על המנורה הטהורה" - על טהרה של מנורה, שלא יסמכם בקסמים ובצורות. "יצרף את הנרות לפני ה'" - שלא יתקן מבחור ונכנים. "תמיד" - אף בשבת. "תמיד" - אף בטמאה:

פרש"י ר"פ ד"ה בהעלותך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? לפי שקשראה אהרן תנפת הנשיאים תלשה אז דעתו, שלא הנה עמקם בתנפה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה סייד שלף גדולה משלהם, שאמה מדליק ומטיב את הנרות (עי' תנחומא):

רמב"ן בהעלותך - למה נסמכה פרשת מנורה לתנפת הנשיאים? לפי שקשראה אהרן תנפת הנשיאים, תלשה דעתו שלא הנה עמקם בתנפה, לא הוא ולא שבטו; אמר

לו הקב"ה: סייד, שלף גדולה משלהם, שאמה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י (רש"י על במדבר ח'ב') ממדרש אגדה. ולא נתפרר לי למה נחמו בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטרת בקר וערב, ששבחו בו הכתוב: "ישימו קטורה באפה" (דברים לג י), ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתיו, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשירתו ולכרף בשמו, ושבו כלו משרתי אלהינו? ועוד: מה טעם לתלשות הדעת הזו? והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלוואים! ואם תאמר שהיו חובה ונצטנה בהם, ותלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לתנפת המזבח - גם הדלקת הנרות שנתמו בה חובה ונצטנה עליה! אבל ענין ההגדה הזאת לדרש רמז מן הפרשה על תנפה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר ששמונאי פהו גדול ובניו. ובלשון הנה מצאנוה במגלת סתרים לרבינו גסים, שהזכיר האגדה הזו ואמר: ראיתי במדרש, פיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה, דבר אל אהרן ואמרתי אליו, יש תנפה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישאל על ידי בניו ונשיאיהם, ולפיכך הסמיד פרשה זו לפרשת תנפת המזבח, עד כאן לשונו. וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה), וכן במדרש רבה (טו ו): אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך אמור לאהרן, אל תתנא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קים הן נזקין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הכרכות שנתתי לך לכרף את בני אינו בטליו לעולם. והנה דבר ידוע שקשאוין בית המקדש קים והקרבנות בטליו מפני קרבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות תנפת ששמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר הקרבן בגלותנו. וכן ברפת פהנים הסמוכה לתנפת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לתנפת הנשיאים מלפניה ומלאהתריה בכבודו של אהרן שלא נמנה עמקם. ור' אברהם אמר (אבן עזרא על במדבר ח'ב'), כי נסמכה זאת הפרשה, להודיע כי הדבור יהנה גם בלילה, כי שם יהנה הנר דלוק ולא יכבה. וזה איננו ככה על דעת רבותינו, שאמרו (מכילתא בא א), והלא לא נדבר עמו אלא ביום. ואלו ידע ר' אברהם מה

בין נבואת מִשָּׁה לנבואת שָׁאֵר הַנְּבִיאִים, לֹא קָשָׁב כֵּן. והוא מה שְׁאָמַר הַכְּתוּב: "בְּמַרְאֵה אֱלֹהֵי אֶתְנַדַּע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ לֹא כֵן עֲבָדֵי מִשָּׁה" (במדבר יב ו), שְׁאִין נְבוּאָתוֹ בְּחִלּוֹם, כִּי הַחִלּוֹם בְּלִילָה מִמֶּשֶׁ. אָבֵל הַסְדּוּר בְּפִרְשִׁיּוֹת הָאֵלֶּה הוּא כְּאֲשֶׁר פִּרְשִׁיתִי (בתחלת הספר), כִּי בָּא הַכְּתוּב בְּסִפְרֵי הַזֶּה לְהַשְׁלִים תּוֹרַת הַקְּרָבָנוֹת וְכָל הַמְּחִיב לַעֲשׂוֹת בְּאֵהָל מוֹעֵד, וְהִנֵּה אָמַר מִתְחֵלָה: "וְנָתַתָּ תַּצְנָה וְיִקְחוּ אֲלֵיהֶם שִׁמֹן זֵית וְזָד לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד" (שמות כז כ), וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁשֶׁם הַמְּנוּרָה, וְהִנֵּה בְּמִשְׁמַע שְׁיִדְלִיקוּ בְּמְנוּרָה בְּהַמְצָאָה כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּעֶשְׂתֶּהָ: "וְהַעֲלֵה אֶת נִרְתִּיהָ וְהֵאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיָּה" (שמות כה לו), אָבֵל אִם אוֹלֵי תֹאבֵד אוֹ תִשְׁבֵּר יִדְלִיקוּ בְּלִיתִי מְנוּרָה, וְאִין הַמְּנוּרָה מְעַכֵּב הַהִדְלָקָה, כִּי הַמְצָנָה לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד לְעוֹלָם. וְאַחֵר כֵּן הוֹסִיף וַצְנָה מִיד וּלְדוֹרוֹת: "צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֲלֵיהֶם שִׁמֹן זֵית וְזָד" (ויקרא כד ב), וְאָמַר: "עַל הַמְּנוּרָה הַטְּהוֹרָה יַעֲרֹף אֶת הַנְּרוֹת", שְׁלֹא יַעֲרֹף אֲלֵא בְּמְנוּרָה הַטְּהוֹרָה. וּבְכָאן, כְּאֲשֶׁר הַשְׁלִים לְהִזְכִּיר הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן, הַשְׁלִים עוֹד כָּל דִּינֵי הַנְּרוֹת, וַצְנָה שְׁיִהְיוּ שְׂבָעַת הַנְּרוֹת כָּלן דוֹלְקוֹת לְדוֹרוֹת אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוּרָה, כְּאֲשֶׁר הִזְכִּיר בְּמִשְׁמַע הַמְּנוּרָה: "וְהַעֲלֵה אֶת נִרְתִּיהָ וְהֵאִיר עַל עֶבֶר פְּנִיָּה", לֹא בְּלִיתִי מְנוּרָה, וְלֹא בְּלִיתִי שְׁיִיאִירוּ כָּלם אֵל עֶבֶר פְּנִיָּה. וְלֹא הִזְכִּיר בְּפִרְשָׁה הַזֹּאת "בְּאֵהָל מוֹעֵד" לְלַמֵּד שְׁיִהְיֶה גַם כֵּן בְּמִקְדָּשׁ, אוֹלֵי יִחְשֹׁב כִּי בְּעִבּוֹר שְׁאִין חִלּוֹנוֹת בְּאֵהָל מוֹעֵד יִצְטָרֵף לְאוֹרָה הַזֹּאת, אָבֵל בְּמִקְדָּשׁ שְׁיִהְיוּ שֶׁם "חִלּוֹנֵי שְׁקוּפִים" (מלכים א ו ד), לֹא יִצְטָרֵף כֵּן, לְפִיכָּךְ לֹא הִזְכִּיר בְּכָאן "בְּאֵהָל מוֹעֵד":

33) באר היטב. ועל זה הקשה רש"י א"כ למה כו' ר"ל מאחר שכולם פונים אל האמצעי א"כ אין האור מתשפט אם כן הקשה רש"י ולמה מאחר שאין האור מתפשט להרבות האור למה עושין כך לכ"כ כדי שלא יאמרו כו.

צידיה לדרך. רש"י ד"ה יאירו שבעת הנרות. [ששה שעל ששת הקנים וכו']. י"מ כתבו וז"ל מקשין העולם על פירוש רש"י שפירש ששה שעל ששת הקנים וכו', אם כן היאך אמר הכתוב שבעת הנרות הוי ליה למימר יאירו ששת הנרות. ויש לפרש דקאי אמאי דפירש למעלה אל מול פני המנורה פירוש נר האמצעי שאינו בקנין אלא בגוף המנורה, ועל זה קשה ליה לרש"י אם כן היאך אמר יאירו שבעת הנרות בשלמא האמצעי יאיר נגד הפני שהוא הגוף אבל שאר הששה היאך יאירו נגד

פני גוף המנורה, על זה פירש ששה שעל ששת הקנים שלשת המזרחיים וכו'. ואם כן הכל פונים אל האמצעי, ועל זה הקשה רש"י אם כן ולמה וכו', ר"ל מאחר שכולם פונים אל האמצעי אם כן אין האור מתפשט לכן הקשה רש"י ולמה והלא דרך שמרחיקים הנרות זה מזה כדי שיתפשט האור, לכן פירש כדי שלא יאמרו, עכ"ל. ואני קבלתי פירושו כדכתב מורי הגאון מהר"ם יפה וז"ל, יאירו שבעת הנרות ששה שעל ששת הקנים וכו', קשה לרש"י למה כתב שבעת למה לא אמר שבעה הנרות, ומתרגז דשבעה הוי פירושו כל השבעה אבל שבעת אין פירושו כל השבעה אלא מקצת השבעה כמו שבעת ימים תאכל (ו) מצות (שמות יג, ו), שאין אוכלים כל שבעה ימים בלי הפסק וכן הרבה, על זה קאמר רש"י ששה שעל ששת הקנים וכו', כלומר הכא נמי שבעת אין פירושו כל שבעת הנרות אלא ששה וכו', וקרא אותם שבעת כלומר הנרות המשובעים כלומר מן כלם שהם שבעה יאירו ששה מהם וכו', עיי"ש שהאריך:

34) לקוטי שיחות חלק יח עמוד 94. מיטן ענטפער שלך גדולה משלהם שאתה מדליק וכו' איז מען ניט אויסן צו מנחם זיין אהרן סתם מיט אן עבודה וואָס ער טוט, נאָר אז דאס וואָס ער איז מדליק ומטיב את הנרות" איז אויך אן ענין פון חנוכת המשכן; ד.ה. פונקט ווי די נשיאים האבן געבראכט חנוכת המזבח, אזוי האט אהרן מחנך געווען די מנורה [משא"כ די אנדערע כלי המשכן וואָס זייער חינוך איז ניט געווען דורך אהרן, כדלקמן סעיף ז']; און דערמיט האט דער אויבערשטער אַראָפּגענומען די חלישות הדעת פון אהרן אויף דעם וואָס לא הי' עמהם בחנוכה - ווייל אויך ער האָט אַ טייל אין חנוכה, ואדרבה שלך (דיין חנוכה) גדולה משלהם: זיין חינוך המנורה איז גרעסער ווי זייער חינוך המזבח, און דאס איז אין די דריי פרטים וועלכע רש"י רעכנט אויס: (א) שאתה, (ב) מדליק ומטיב, (ג) את הנרות. (א) שאתה: די קרבנות וואָס די נשיאים האבן געבראכט לחנוכת המזבח, איז זייער הקרבה ניט געווען דורך זיי, נאר דורך די כהנים המקריבים; משא"כ חנוכת המנורה איז געווען (שאתה) דורך אהרן אליין: (ב) מדליק ומטיב: ווען אהרן וואָלט נאר מדליק געווען די נרות וואלט געווען אן ארט לשאלה, וואָס איז מער גדול, צי די התחלה פון פעולת החנוכה די הבאת הקרבנות ע"י הנשיאים, כאָטש אז דער סיום און הקרבה אויפן מזבח

איז ניט געווען דורך זיי, אדער דער גמר הפעולה - פון חנוכה - די - הדלקת המנורה דורך אהרן. וויבאלד אבער אז די הטבה - דער דישון הפתילה כו' און די הכנה צו דער הדלקה - איז אויך דורך אהרן, קומט אויס, אז די גאנצע פעולת החנוכה פון דער מנורה " איז דורך אהרן. (ג) את הנרות: די חנוכת הנשיאים איז געווען פון דעם מזבח החיצון בחצר [ווארום אויך די קטורת וואס די נשיאים האָבן געבראַכט לחנוכת המזבח איז ניט געווען אויפן מזבח הפנימי, נאר אויפן מזבח החיצון, והוראת שעה היתה], און די חנוכה פון אהרן איז די - מנורה וואָס שטייט אין משכן בפנים, וואָס דערפון איז פארשטאנדיק אַז אין די חנוכת המנורה, אין הדלקת הנרות איז דא מער חשיבות ווי אין הקרבת הקרבנות פון די נשיאים.

(36) לקוטי תורה ריש פרשתינו. בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. הנה ענין המנורה נאמר בזכריה ראיתי והנה מנרת זהב כו' ואומר מה אלה אדוני ויאמר אלי זה דבר ה' אל זרובבל פי' כי ענין המנורה הוא בחי' דבר ה' שהוא מקור נש"י וכמאמר ואתה נפחתה בי וכמ"ש ויפח באפיו נשמת וגו' (עמ"ש בד"ה והיה מספר בנ"י) וישראל נקראו בשם זרובבל על שם וזרעתי לי בארץ והם היו אז בגלות בבל גם הנשיא נק' זרובבל על שם זה. וזהו דבר ה' אל זרובבל והוא ענין המנורה כי הנשמה קרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם וכללות נש"י נקרא מנורה ויש בה בחי' ז' נרות שהם ז' מדרגות בעבודת ה' יש עובד מאהבה משוך כמים. ויש מאהבה כרשפי אש (ע' בד"ה כי תבאו כו' ושבתה הארץ ומענין אהבה משוך כמים בד"ה אז ישיר כו' עלי באר) ויש ע"י התורה קו הממוצע (ע' בד"ה לסוסתי ברכבי ובד"ה נאוו לחייך ובד"ה למען תהיה תורת). ויש ע"י נצחון לנצח ולהתגבר בעבודת ה' בסור מרע ועשה טוב (עמ"ש בד"ה והנצח זו ירושלים ובד"ה למנצח על השמינית ובד"ה אלה מסעי) ויש ע"י הודיה (עמ"ש בד"ה אתה הצבת כל גבולות ארץ ובד"ה יהודה אתה) וכן יש עבודה ע"י התנשאות כמארז"ל במשנה ס"פ י"ד דשבת כל ישראל בני מלכים הם וכמ"ש ויגבה לבו בדרכי ה' ויש ע"י שפלות כו': **והנה** אהרן הוא המדליק את הנרות הללו לפי שהוא משבעה רועים הממשיכים חיות ואלהות לכללות נש"י והוא ממשיך להעלות אהבה עזה לה', ולהגדיל מדורת אש האהבה כרשפי אש שלהבת מתלהטת בקרב איש ולב עמוק....

(39) לקוטי שיחות חלק כג עמוד 56. יעדער איד האָט צוויי מעלות כלליות: (א) די מעלות אין וועלכע ער איז גלייך מיט אַלע אידן, דערפאר וואָס אב אחד לכולנה, ויתרה מזה - מצד (שורש) הנשמות זיינען אַלע אידן איין זאך. (ב) די מעלות פרטיות, לויט די חילוקי מדרגות וואָס זיינען דא ביי אידן: ראשיכם גו' ועד שואב מימך, שיש בכל אחד ואחד בחי' ומדרגות מה שאין בחבירו, וואָס אויך דער סוג מעלות פירט צו אחדות צווישן אַלע אידן, ווייל בשעת מען ווייס און מ'פילט אַז כולם צריכין זה לזה און קיינער האט ניט קיין שלימות בלי חבירו, ברענגט עס צו דעם אַז מען זאל זיך מתאחד זיין מיט אַ צווייטן אידן, מיט נאָך אידן, וואָס דורך דעם איז איינער משלים דעם צווייטן. וכידוע אַז אַלע אידן שטעלן צוזאמען קומה אחת שלימה. און אין יעדן פון די צוויי סוגים איז פאַראַן אַ מעלה לגבי דעם צווייטן: מצד דעם ערשטן סוג איז די אחדות א גרעסערע, ווייל דאָס קומט פון דעם וואָס אַלע אידן זיינען מלכתחילה איין זאך: אָבער אין צווייטן סוג איז די אחדות א תוצאה פון דער התבוננות אז מען דארף אנקומען צום צווייטן (ובמילא בלייבט יעדערער אַ זאך פאַר זיך, אפגעטיילט פון צווייטן): לאידך איז אָבער פאַראַן אַ מעלה אין צווייטן אופן האחדות ווייל איר פעולת ההתאחדות איז אויך אין די ענינים פרטיים פון אַ אידן (אין וועלכע ער איז אפגעטיילט פון אַ צווייטן) - אַז אפילו אין דעם פרט שלו וואו ער פילט זיין מעלה, דערהערט ער אויך דאָרט ווי ער איז ניט קיין שלם אָן דעם צווייטן אידן. דער תכלית הכוונה איז, אַז עס זאל זיין די פאַראייניקונג פון ביידע מעלות - אַז אויך ווי מען איז מכיר זיין מעלה פרטית, זאל ער גלייכצייטיק פילן [ניט נאָר אַז ער דארף אנקומען צו אַ צווייטן אידן (ווייל ער האט ניט די מעלה שיש בחבירו), נאָר] אַז ער איז איין זאך מיט א צווייטן אידן, באחדות גמורה. די הסברה בזה: בשעת דער אַלטער רבי איז מבאר ווי ביי אידן איז עס באופן אַז כולם צריכין זה לזה, ווייל קיינער האט ניט קיין שלימות בלי חבירו - זאגט ער דעם לשון, אַז דורך דעם ווערט אויפגעטאָן אַן אחדות מבלי ימצא האדם ראש וסוף (און ווי ער איז דאָרט מבאר, אַז דאָס איז פארבונדן מיט בחי' עיגולים, וואָס אין אַן עיגול אין לו בחינת ראש וסוף). איז לכאורה ניט פארשטאנדיק: דאָס וואָס יעדער איד איז משלים דעם צווייטן, ביז אַז אפילו דער וואָס איז אין

דער דרגא פון רגלים האָט אַ מעלה וואָס איז נישטא אין ראש (שצריך להלך בהם וגם הם מעמידי הגוף והראש) - איז נאר מסביר, אז חבירו איז אַ ראש צו עם ווי אזוי אָבער ווערט מצד דעם אַן אחדות אין אַן אופן מבלי ימצא האדם ראש וסוף? ויש לומר, אַז דערמיט איז דער אַלטער רבי מרמז צו אַ העכערן ענין, וואָס בינדט צוזאַמען ביידע סוגי אחדות הנ"ל: די מעלות וכחות הפרטיים פון אַ אידן זיינען נישט קיין באַזונדער זאך פון זיין עצם הנשמה, נאָר זיי זיינען פאַרבונדן און קומען פון עצם הנשמה (וואָס זי איז נושא אין זיך אַלע פרטים. דערפון קומט אויך התכללות הכחות, יעדער כח (פרטי) איז כולל אַלע כוחות - וויבאלד אַז דער שורש ומקור פון יעדן כח, איז דער עצם הנפש וואָס איז נושא אַלע כוחות - דעריבער זיינען אין יעדן כח (מצד דעם עצם" שבו) כולל אַלע אַנדערע כוחות. ועד"ז איז עס בנוגע דער קומה אחת שלימה פון כלל ישראל: דאָס וואָס די אַלע מעלות פרטיות פון אַלע אידן שטעלן צוזאַמען קומה אחת שלימה, איז עס דערפאר וואָס אַלע אידן זיינען בעצם איין זאך מצד שורש נפשם, היות אז פון דארטן נעמען זיך די מעלות פרטיות (כנ"ל); און מהאי טעמא איז אויך די מעלה פרטית פון אַ אידן אין זיך כולל אַלע אַנדערע מעלות פון אַלע אידן. און מצד דעם ווערט אַן אחדות (אויך מצד די מעלות פרטיות פון אידן) אין אַן אופן פון מבלי ימצא האדם ראש וסוף" ווייל אין דעם אופן איז נישטא קיין העכערקייט פון איין אידן אויף אַ צווייטן; ביי יעדן אידן זיינען פאַראַן אַלע מעלות, און דער חילוק איז נאר בנוגע צו גילוי והעלם: ביי איין אידן שטייט דער ענין הראש בגילוי און אַלע אַנדערע מעלות זיינען כלול אין דעם (בהעלם); און ביי אַ צווייטן שטייט אַ צווייטע מעלה בגילוי און אַלע איבעריקע מעלות זיינען בהתכללות (בהעלם) אין איר.

(41) קידושין פב עמוד ב. רבי שמעון בן אֶלְעָזָר אָמַר: רֵאִיתִי מִמִּידָה חֵיהָ נְעוּף שֵׁשׁ לָהֶם אוֹמְנוֹת? וְהָאֵתְּ פֶּרְנָסָא שְׂלָא בְּצַעֲרָא! וְהָלָא לֹא נִבְרָא אֶלָּא לְשִׁמְשׁוֹנִי, וְאֲנִי נִבְרָאִי לְשִׁמְשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינִי דִין שְׁאֵתְּפָרְנָס שְׂלָא בְּצַעֲרָא? אֶלָּא שְׁהוֹרַעְתִּי מַעֲשֵׂי, וְקִפְחִיתִי אֶת פֶּרְנָסָתִי.

(42) אלשיך ר"פ. נמצא כי ז' נרות שהיה מדליק אהרן אל מול פניהם הוא לעומת המנורה העליונה שבמשכן ההוא הרוחניות אמר כי תעשה ייחוד באופן כי שם יאירו

בעליונה וז"א שבעת הנרות ולא אמר שבעה כנודע מהפרש שבין שבעת לשבעה ומשלש לשלש שהוא כאומר שלוש של ימים שעושה אגודה אחת מכולם והנה דרך הייחוד הזה אין ספק שלימד משה לאהרן על פי ה' אלא שאין דרך הכתוב לפרש דברים אלו רק ברמז ועל כן אמר לו הוא ית' דבר אל אהרן והוא דבר בלתי נזכר מה הוא שהוא סוד כוונת הייחוד.

צדור המור. וז"ש וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד יריכה עד פרחיה מקשה היא. באחדות בלי פירוד. באופן שהדלקת המנורה ועשייתה היה לכוונה אחת. לרמזו על אחדות השם ועל אחדות ישראל עם הדברים של מעלה. וזהו וזה מעשה המנורה מקשה זהב. כלומר וזה האמור בהדלקת המנורה ובכוונתה. הוא הוא עצמו מעשה המנורה. כי באופן אחר מה לנו להזכיר בכאן סדר העשייה. שכבר הוזכר במעשה המנורה:

(44) זהר חלק א רסו עמוד ב. ובגין דא אהרן אף על גב דאיהו ימינא אוקמוה רבנן ביה, אהרן שושבינא דמטרוניתא קנה.

לקוטי תורה שם ל עמוד א. אבל בחי' אהרן הוא בחי' אחרת שהוא שושבינא דמטרוניתא בבחי' מלמעלה למטה דהיינו שכל חפצו ותשוקתו להיות נגלה כבוד ה' לעיני בשר שיהיה גילוי אלהותו ית' למטה כמו למעלה.

ספר הערכים חב"ד חלק ב ערך אהרן ס"ד. ראה בסוף.

(45) שם ס"ו. ראה בסוף.

(46) הקדמת הרמב"ם לפירושו עה"ת. וְעַתָּה דַּע וְרָאָה מֶה אֲשִׁיב שׁוֹאֲלֵי דָבָר בְּכַתִּיבַת פְּרוּשׁ הַתּוֹרָה, אֲבָל אֲתִנַּהֵג כְּמִנְהַג הָרַאשׁוֹנִים לְהַגִּיד דַּעַת הַמְלִמִּידִים יְגִיעֵי הַגְּלוּת וְהַצָּרוֹת, הַקּוֹרְאִים בְּסִדְרִים בְּשִׁבְתוֹת וּבְמוֹעֲדִים, וְלִמְשֹׁךְ לָבָם בְּפִשְׁטִים וּבְקִצָּת דְּבָרִים נְעִימִים לְשׁוֹמְעִים וְלִיּוֹדְעִים חֵן. וְאֵל חֲנוּן וְחַנּוּן וּבְרַכּוּנוּ, וְנִמְצָא חֵן וְשָׁקֵל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

(47) תנחומא נשא טז. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָן, בְּשַׁעָה שֶׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, נִתְאַוָּה שְׂיָהָא לוֹ דִּיכָה בַּתְּחִלָּתוֹ כְּמוֹ שֵׁשׁ בְּעֵלְיוֹנִים.

תניא ר"פ לו. וְהִנֵּה, מוֹדַעַת זֹאת מְאֹמֵר רַבּוֹתֵינוּ-

זָכוּנוֹם־לְבָרָהּ, שְׁמִכְלִית בְּרִיצַת עוֹלָם הִנֵּה הוּא –
שְׁנֵאֲנָה הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְהִיּוֹת לוֹ דִּיָּקָה בַּמַּחְתּוּנִים.

מסורת הש"ס

[א] ונחמס י: קטנא,
 [ב] ונחמס מט: ושינא,
 [ג] זיק מ"ו, (ד) שריק
 מ"ו, (ה) חוספא דמולין
 פ"א, (ו) חוספא שס,
 [ז] זיק מ"ו, (ח) זיק
 להוט עולות זיק
 [ט] זיק מ"ו, דף סא
 שפרשי להמירו ללמל
 נקדשין וכן כלן כו ע"ז
 ד"ה שפמורע פ"ג ס' כ
 ע"ש, (י) הויר תמלא בפי
 להמיות (י"א)
 וקמן דף ס' (י"ב) ו
 אלן כן הו"ו ופי' אס
 אוח חלמ דקטע להמיות
 וכן מוקפא גולן,
 (ל) לקמן זכא כו' הד"ה
 (מ) דשחא זיק
 (נ) דכסמור ודלר כמי
 כולה זיק.

גליון הש"ס

[ממ"י גמרא א"א
 אמר רבא וכו' כאן
 ד"ה צדצות. ד"ה
 מסמין מוקפא ד"ה
 הממור וכו' סוף
 הדיבור, וימלא מת ע"ה
 ד"ה מי יליף וכו']

תורה אור השלם
 [א] עשיית מנחת וזה
 טהור מקשה תיעשה
 המנחה ודבר וקנה
 גבירותה
 ופירשה מנחת יהוה:
 [שמות כה, א]

[ב] כפר וזה טהור
 עשה אותה את כל
 הכלים האלה:
 [שמות כה, טז]

[ג] וזה מקשה המנחה
 מקשה וזה עד דבר
 עד פירשה מקשה היא
 כפירה אשר יקנה
 ואת משה בן עשה
 את המנחה: [מנחות ד, ד]

שיטה מקובצת

[א] ה"ג ברוב הספרים
 גביעיה כפתוריה ופרחיה
 באה זהב באה גביעיה
 כפתוריה ופרחיה וקשה
 לר"י והתם לא כתיב הכי
 אלא הראשון דכתיב
 ועשת מנורת זהב טהור
 מקשה תעשה המנורה
 יריבה וקנה גביעיה
 כפתוריה ופרחיה ממנה
 יהיו וההוא אצטרך
 לכלל ופרט וכלל ונ"ל
 דה"ג כפתוריהם וקנותם
 באה זהב טהור וזה
 ופרחיה ואע"ג דלא כתיב
 בתאי קרא לא גביעיה
 ולא פרחיה אפ"ה כיון
 דכתיב כפתורי מסתמא
 דרשין באה זהב באה
 גביעיה כפתוריה ופרחיה
 והכי מירדש כוליה
 קרא ועשת מנורת זהב
 טהור לכלל ופרט וכלל
 כדלקמן. שני. כבר היה
 טהור יעשה אותה זהב
 זהב באה ככו. שלישי.
 כפתוריהם וקנותם ממנה
 יהיו כולה מקשה אחת
 זהב טהור לומר באה
 זהב באה גביעיה
 כפתוריה ופרחיה ואע"ג
 גביעיה ופרחיה לא
 כתיב בתאי קרא כדפי'. רביעי.
 בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה וד' מקשה כתיב ב'

הקומץ רבה פרק שלישי מנחות

כח.

עין משפט
נר מצוה

צ א מ"י מ"ג מהלכות
 שם המנחה ה' ו'
 צ א ב מ"י פ"א מהלכות
 מילין ומזבח ה"ב
 טו"ע י"ד סומן רמח
 סעף ג'
 צ ב ג ד מ"י ס' ה' א
 [טו"ע י"א ס' סומן ג'
 סעף ז']
 צ ג ה מ"י פ"א מהלכות
 צלית ה' ה' [טו"ע י'
 א"ת סומן י' סעף ח']
 צ ד ו ז ח מ"י פ"ג מהל'
 שם המנחה ה' ה' ד
 ה'
 צ ה ט מ"י פ"ג מהל' כלי
 המקדש ה' ה':

שיטה מקובצת

בפרשת תרומה וכו'
 בפרשת בהעלותך והכי
 מדרשי חד למצוה כו':
 [א] וארי וזהו:
 [ב] לחטאת. ב"ק
 דבוחים (ק"י י"א וכו')
 דאמר אשם שלא לשמו
 פסול היה והוא לרוב
 שכן דמפורע שלא לשמן
 פסול דמקיש לרוב של
 מצורע לאשמו. והא
 דקתני כשרות לרבנן דלא
 מקשינן אשם לחטאת
 ואפילו אשם מצורע שלא
 לשמו כשר וכו' וכן הוזהר
 לגוי הסי' ומה"ד ולר"א
 א"נ הוי אשמו פסול
 שלא לשמו והוא אמאי
 פסול שלא לשמו וכו'
 והר"א [ז] כשב אחד
 אשם לתנופה וגו' וסיפא
 דקרא ולגוי אחד שמן:
 [ח] לרצות והיות
 [ט] לעולות: [י] לשמו:
 [יא] דשרי הלוג דמפורע:
 [יב] היה עשוי גו:
 [יג] מעכבות זו את זו:
 [יד] ושלילה וזהו
 מעכבות ובתפילין כו'
 והיו לטוטפות ובתחת
 פרושיות כתיב ובתחתם
 על מזוזה לפיכך הם
 נכתבות במזוזה:
 [יז] ענין לפיכך איבעתם
 נכתבות בתפילין הסי'
 ומה"ד גמ' מאי טעמא
 אמנורתי קאי: [יח] העשת
 חתיכה נשל כבר אחת
 וחתיכה חתיכה חתיכה
 נמחק: [יט] דבר המונח
 חיתת מנחה ל"ש
 [כ] יתור מלכות דכתיב
 זהב טהור תעשה המנורה
 יריבה כו' ממנה יהיו כו'
 הסי' דמה"ד תעשה נמי
 (א) משמע כ"כ אקשה
 כתיב תעשה סמך
 למקשה יתור מאל זהב
 הסי' דמה"ד וימני
 מקשה דמקשה ודיקוח:
 [טו] ומקשה דבהעלותך
 וחיתת מקשה נמחק:
 [טז] לקמן ג"א וארבעה
 מקשה כתיב (וארבעה)
 [יז] (וחמשה) זהב כתיב
 (שליש) [שנים] דיקוח
 לי תרומה (אחד)
 [יח] [שנים] ב' בהעלותך
 וכו' אמרין דמן
 הגרונאות פסולות היו
 תרי מקשה חד למצוה
 וחד לעכב אידך תרי
 לדרשא דלקמן וכו'
 אמרין נמי דמשרא
 מתכות כשה היה חד
 זהב לגופא אידך
 לדרשא דלקמן:
 [יט] חיתת אלא לידך
 [זהב] [זהב] מקשה
 למה לי נמחק: אינה

קני מנורה. תימנה דלא חשיב גביעיה פרחים וכפתורים
 דמעכבין זה את זה כדאמרין בגמ' ושמה משום דליתנהו
 בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דחניא** כבר זהב וזהב. חמשה זהב
 כתיב ד' כפרשת ויקחו וחד כפרשת דהעלותך והכל לא דריש אלא
 שלשה ושמה איך תרי חד לגופיה
 דמצוה כזהב וחד לכלל ופרט דצמקון
 וז"ע (י) והשתא קרא קמא ועשת מנורת
 זהב אחי לכלל ופרט (י) דצמקון
 (י) וכדכתיב כולה מקשה אחת זהב
 טהור דרשין כזהב זהב כזהב כפתורים
 גביעיה ופרחים דכולה משמע כל
 המנורה ולהכי פריך נמי ואימא כזהב
 זהב כזהב קיים וזה"ה דהוה מצי למפוך
 כזהב זהב כזהב יריבה והוה מצי לשנויי
 דלא איקרי מנורה כלא ירך והדר
 כתיב מלקחיה ומתמתיה זהב טהור
 ושמה ה"ל אחת לגופיה דמצוה כזהב
 והדר כתיב כבר זהב טהור דדרשין
 כזהב זהב כזהב ככר וצפרשת דהעלותך
 כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב
 דרשין כזהב זהב כזהב מקשה וכסדר
 זה שפיר כתיב אכל צננימא אין
 דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דפי' א"מא אהא כו'.
 והשתא צריכי כוליה חד
 למצוה וחד לעיכובא לפסול גרונאות
 וחד כזהב זהב מקשה וחד
 למעוטי חלוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת
 מן הבסק. תימנה
 דצ"ל כל הגלגלים (פ"ד דף מו.) משמע
 דנאות של מן הכסף דעני רמי צר
 חמא המשתמחיה לצממה קרניה מהו
 לחלוצרות ותמן נמי נמסכת קיטין (פ"ג
 מ"ו) זה הוא שאלמנו כשהוא אין קולו
 אחד וכשהוא מת קולו שצעה קרניו
 לחלוצרות ומהן שמעתי אין קשה כל
 כך דהכל צל משה של היו כשרות
 לדורות דצמקון אכל קשה דצמקת
 תמיד (ל' ג'): תמן ושמי לחלוצרות של
 כסף צדס משמע דלף לדורות של
 כסף ומיך ר"ת דשמי לחלוצרות היו
 לכהנים צל כסף והלויים של קרני
 צממה לכלי שיר ועוד לחלוצרות
 דקיינס דע"י היינו שופר כדאמרין
 צסוף צמה מדליקין (שנת דף לו.)
 וצולל הצול (סוף דף לו.) דלעשתני
 שמייהו לחלוצרות שיפורא שיפורא
 לחלוצרות וצסוף צמה מדליקין אכ"כ
 צרימא דקרא לחלוצרות שופר ומייהו
 קשה דצמקת ע"י (דף מו.) מיירי
 צמכשירי קרן כדקאמר התם ועל
 הקרן לא היו חוקשים צסוף אלא
 צחלוצרות דכדמי (מנדה י') ותקעתם
 צחלוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:
 אכסדרה

הגרונאות מן המנורה ומהויה מן הגרונאות
 מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים
 שעשה

הגרונאות מן המנורה ומהויה מן הגרונאות
 מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים
 שעשה

בא זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] חיתת אינה באה גביעיה ל"ש: [יט] כדבסמור ודכתיב: [טו] הכסף
 משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותימנה: [כ] ברייתא דקרי חיתת דקרא נמחק:

חשק שלמה על שיטה מקובצת (ג) בלא דל"ה תעשה דמשמע מ"ת נמי אקשה כתיב. תעשה סמך וכו'.

ד. שושבינא דמטרוניתא :

אהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא"²⁴¹ והביאור בזה :

"מטרוניתא" (מלכה) היא ספירת המלכות, וגם נשמות ישראל²⁴². ועבודתו של אהרן היא — להעלות את בחי' המלכות²⁴³ ונש"י²⁴⁴ שיוכלו באוא"ס ב"ה²⁴⁵. ולכן נקרא "שושבינא דמטרוניתא" — כי הוא דוגמת שושבין הכלה שמוליכה להחתן²⁴⁶.

[וזהו מה שעבודתו של אהרן היא "בהעלותך את הנרות"¹¹⁹, שבעבודה זו נכללים שני ענינים הנ"ל — מה שמעלה את המלכות ומה שמעלה את נשמות ישראל²⁴⁷]

— כי "מנורה" היא המלכות מקור נשמות ישראל¹⁰⁵. ובפרטיות: "מנורה" היא המלכות, ו"נרות המנורה" הם²⁴⁸ — הנשמות הכלולים בה²⁴⁹.

וזהו ההפרש שבין משה לאהרן²⁵⁰ [שע"י שניהם יחד נעשה היחוד של הקב"ה וכנס"י²⁵¹ (ספירת המלכות למעלה ונש"י למטה)], שמשה הוא "שושבינא דמלכא", הממשיך אוא"ס בכנס"י מלמעלה למטה — דוגמת שושבין החתן שמוליכו להכלה, ואהרן הוא "שושבינא דמטרוניתא", המעלה את כנס"י מלמטה למעלה²⁵².

וכמו ששושבין הכלה, עם היותו מוליך את הכלה להחתן, הוא (לא שלוחו של הכלה, כ"א) שלוחו של החתן²⁵³ להביא את הכלה אליו, כן הוא גם בנוגע לאהרן "שושבינא דמטרוניתא",

באופן של "מהירות" — גם כמו שהיא באה למטה, היא השפעה מרובה²³⁰.

* * *

בהשייכות של ענין ה"מהירות" לאהרן — שני ביאורים²³¹:

א. אהרן הוא בקו החסד (כנ"ל שם), וכללות בחי' החסד (גם החסד דהשתל'), מכיון ששרשו הוא מבחי' הכתר ד"לית¹⁵ שמאלא בהאי עתיקא²³², לכן²³³, ההשפעה ממנו היא במהירות. [שלכן אמרו²³⁴ "מיכאל באחת" — כי מיכאל הוא בחסד, ולכן ביכלתו לטוס בטיסה אחת מבלי שום עיכוב בינתיים]²³⁵.

ב. אהרן ממשיך מבחי' "ורב חסד" שלמעלה מהשתל', והמשכת חסד זה הוא באופן של "מהירות". כי²³⁶ (א) לגבי בחי' "ורב חסד" אין שום דין שיעכבו כלל²³⁷, וגם (ב) אופן המשכתו למטה ע"י בחי' חסד דז"א — הוא רק²³⁸ בדרך מעביר²³⁹.

* * *

ענין ה"מהירות" שבאהרן, מתבטא

(א) בזה שפרח מטה אהרן גו' ויגמול שקדים²³⁹ — כי שקדים מורה לענין המהירות²²⁶ (כדלקמן סי"ג סק"ב).

(ב) בברכת כהנים. כי ענינה של ברכת כהנים הוא — להמשיך השפע במהירות, וזה מה שבכח הכהנים לברך ולהמשיך באופן זה הוא לפי²⁴⁰ שהם מגזע אהרן²²⁶.

243-4. (246) אוה"ת שם. וראה גם זח"ג נג, ב. תו"א שם. (247) ש"בהעלותך את הנרות" שייך לפעולתו של אהרן במלכות — ראה גם לקמן ס"ה סק"ה, ובכ"מ שנסמנו בסעיף ה'. ששייך לפעולתו בנש"י — ראה גם לקמן ס"ו. (248) ובתו"א קי, א — ש"נרות המנורה" הם הניצוצות שהמלכות מבררת. (249) ראה לקו"ת בהעלותך לב, א. וראה אוה"ת שם ע' א' תקסד. (250) ראה גם זח"ג שבהערה 241. (251) הטעם לזה שדוקא על ידם נעשה יחוד זה, ע"ע אהרן — ביחס לאברהם ס"א. (252) לקו"ת במדבר ב, ד ואילך. ד, ד. מקומות שבהערה 290. תו"ח שם תקיא, ב ואילך. תקיג, ב. אוה"ת שם ס"ע א' תרנו ואילך. וע"ע אהרן — ביחס למשה ס"ו. (253) כ"ה באוה"ת שם (ע' א' תקנ), במדבר (ע' לא), ואתחנן (ע' שכו). (וראה זהר שבהערה 292: יהב לה שושבינא כו'). ובתו"א קי, ג (נעתק לקמן ס"ו סק"ד): שהיכולת שיש בהשושבין להביא הכלה להחתן הוא "מצד התקרבותו אל המלך".

ולכאורה, שני ענינים הם: א. מעלת השושבין מצ"ע, ובהנמשל הוא — מעלת שרשו של אהרן,

(230) ראה אוה"ת בהעלותך ע' שמט. (231) ראה במילואים. (232) ראה גם לעיל סעיף ב' ס"ק א. (233) באוה"ת לך ח"ד תרצט, ב — שזה שייך עם מה שהכהונה נמשכת (ראה לקמן סעיף ח סק"א ביאור הגי') מבחי' "זא ינחם". (234) ברכות ד, סע"ב. וראה רש"י שם ד"ה ויעץ: ולא הרגיע בנתיים. (235) אוה"ת בראשית (ח"ג) תקנו, סע"א ואילך. לך שם. (236) שני טעמים אלו הם לענין ב' המעלות (דלעיל) שב"מהירות". (237) לקו"ת שם, סע"ד ואילך. דרמ"צ שם, סע"א ואילך. (238) ראה לעיל הערה 49 ובהנסמן שם. (239) קרח יו, כג. (240) עוד ענין ב"ברכת כהנים" ושייכותה לאהרן — ראה סעיף ב סק"א ח"ב. ס"ז סק"א בטעם הג'. (241) זח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב. (242) ושני ענינים אלו פא, א. וראה גם לקו"ת במדבר ג, א. וראה במילואים. (243) ר"מ שם, לקו"ת שם ד, סע"ד. מסעי פט, ד. אוה"ת תצוה ע' א' תרנו. ועוד. (244) תו"א שם. לקו"ת במדבר ג, רע"א. תו"ח שמות תקי, ריש ע"ב ואילך. אוה"ת שם. ועוד. (245) מקומות שבהערה

אשר זה שמעלה את כנס"י (בחי' המלכות) מלמטלמ"ע — הוא להיותו של ה"מלך" ²⁵⁴ (בחי' ז"א) ²⁵⁵.

והיינו, דמה שאהרן מעלה את כנס"י מלמטלמ"ע, הוא ע"י שממשיך בהם אלקות מלמעלמ"ט ²⁵⁷. [ומה שאהרן נקרא "שושבינא דמטרוניתא" ולא "שושבינא דמלכא" — אף שהוא ממשיך אלקות בכנס"י — כי מה שאהרן ממשיך הוא"ס מלמעלמ"ט הוא (לא ענין המשכת הוא"ס ממש, הולכת החתן ²⁵⁸, כ"א) בנוגע להעלאת דכנס"י, כדלקמן].

וזהו ג"כ מה שאהרן הוא אחד השבעה רועים שרועה ומפרנס את כנס"י (כנ"ל סעיף ג' בתחלתו) — דלכאורה: מזה שנקרא "רועה" המפרנס את כנס"י מוכח שממשיך בהם אלקות מלמעלמ"ט, ואיך זה מתאים עם זה שהוא "שושבינא דמטרוניתא" המורה על ענין ההעלאת מלמטלמ"ע ²⁵⁹ — כי מה שאהרן מעלה את כנס"י מלמטלמ"ע הוא ע"י שממשיך בהם אלקות מלמעלה ²⁶⁰.

* * *

העילוי בהעלאת דכנס"י ע"י שאהרן ממשיך בהם אור מלמעלה, על העלאת זו מצד עצמה — היא בשתיים:

א. העלי' היא למקום עליון יותר, וכמו דבר המונח בארץ, שכאשר עלייתו והגבתו הוא ע"י אדם העומד למטה, הרי לא יוכל להגבי' את הדבר, רק עד מקום שידו מגעת. משא"כ, כשאדם העומד למעלה כופף את עצמו

כמבואר בתו"א שם, ב. נתינת כח מן העליון (שלמעלה מבחי' השושבין), שזהו"ע השליחות. (254) וזהו מהמעלות באהרן שושדמ"ט על הנשיאים — אף שגם הנשיאים פועלים להעלאת דכנס"י — שאהרן הוא שלוחו של ה"מלך" (ראה בארוכה בערך אהרן — ביחס להנשיאים ס"א סק"א). (255) באוה"ת במדבר שם, ואתחנן שם, הוא (בעיקר) בנוגע למל' וז"א. אבל מכללות הענין המבואר שם [בנוגע לבני"ן מוכת, שכי"ה גם בנוגע להעלאת נש"י. וכן מפורש באוה"ת תצוה שם (נעתק לקמן שם). (256) אוה"ת שם. (257) לכאורה, כ"ה הכוונה באוה"ת שם. (258) ראה גם אוה"ת במדבר שם. (259) תו"ח שם תקי, ב. (260) שם תקיא, א. וראה גם מקומות שבהערה 125. זאת חנוכת תר"ם פ"י. (261) אוה"ת במדבר ע' ל"א. (262) שם ע' לא. (263) ראה גם לקמן ס"ט סק"ג. (264) והו"ע ההמשכה לכתר ודעת דמלכות [שהם עיקרי הבחי' של מלכות — ע"ע או סוס"א] — לקלוי"צ

להגבי' את הדבר, הרי יכול להגבי' את הדבר עד מקום מדריגתו ממש ²⁶¹.

ב. כשהעלי' היא מצד העליון, יכול הוא להעלות את כנס"י גם כשהיא בתחתית המדריגה, כי כל מי שהוא נעלה יותר, יכול הוא להשפיל את עצמו למטה ביותר ²⁶².

* * *

בבחינת ה"מטרוניתא" בה פועל אהרן — שני ענינים בכללות, כנ"ל: א) מלכות. ב) נשמות ישראל.

ה. פעולתו במלכות:

בפעולתו של אהרן שושדמ"ט בבחי' המלכות — כמה ענינים. ומהם: א. בונה אותה; ב. מעורר בה תשוקה לעלות לאצילות; ג. מעלה אותה לאצילות; ד. מיחדה עם ז"א; ה. מעלה אותה לבינה; ו. מתקנה וממשיך בה תוספות אור; ז. פועל הגדלה בכתר מלכות.

א. בונה אותה:

אהרן שושדמ"ט פועל ²⁶³ את בנין המלכות ²⁶⁴ ע"י שממשיך לה מחסדים וגבורות ²⁶⁵ (דז"א) ²⁶⁶ — כי אהרן הוא ²⁶⁷ ע"ב קפ"ד ²⁶⁸.

ב. מעורר בה תשוקה לעלות לאצי':

אהרן שושדמ"ט מעורר במלכות את התשוקה והצמאון, שתרצה לעלות באצילות ²⁶⁹. דלהיות שאהרן הוא מבחי' "ורב חסד", לכן מעורר הוא בבחי' המלכות אהבה וצמאון לעלות למעלה ²⁷⁰. — התעוררות זו היא ע"י שממשיך בה מבחי' גבורות ²⁷¹ דבינה, ועי"ז מתעוררת היא בהעלאת

אגרות ע' תי. (265) להעיר מהמבואר בערך אהרן — ביחס לנחשון, אשר אהרן ממשיך במלכות רק חסדים, ובשביל המשכת הגבורות בה — צריך לנחשון. (266) היינו: החסדים של ת"ת דז"א (הנמשכים בהכתר שלה) והגבורות של יסוד ז"א (הנמשכים בדעת שלה) — לקלוי"צ שם.

ובלקלוי"צ לזהר צו (ס"ע רכ ואילך. וראה גם שם ע' רנד), דמכיון שחסד (מדתו של אהרן) היא ראשית הז"א הכוללת את כל המדות (ראה לקמן ס"ט) — לכן הוא ממשיך במלכות את כל הז' נהורין דז"א. (267) ראה לקמן ס"ט סק"ב. ושם, שע"ב וקפ"ד הם חסדים וגבורות. (268) לקלוי"צ אגרות שם. (269) ראה גם אוה"ת תצוה ע' א'תרנו. (270) לקו"ת במדבר ד, ד. (271) ראה לקו"ת בהעלותך (לב, א"ב), דאף שאהרן עצמו הוא חסד, בכ"ז [מכיון שהוא "שושבינא דמטרוניתא" — המגביה ומעלה את כנס"י, והעלאת היא ע"י גבורות, לכן] לכנס"י

מבחי' המלכות (בחי' יסוד³¹³; למעלה יותר — ת"ת³¹⁴; למעלה יותר — חכמה³¹⁵). וענין כהונת אהרן הוא שיהי' "זוה הדבר", שבחי' מלכות — "הדבר", תהי' בבחי' "זה"³¹⁵.

ז. פועל הגדלה בכתר מלכות:

"מטרוניא" הוא בחי' כתר מלכות — רצון למלוכה³¹⁶. ואהרן שושדמ"ט פועל הגדלה ותוס' אור³¹⁷ בבחי' כתר מלכות³¹⁸ — ע"י שממשיך בה הרצון מבחי' כתר הכללי. דלהיות ששרשו של אהרן הוא בבחי' [רב חסד ד] אריך ועתיק — כתר הכללי, לכן הוא השושבין של בחי' כתר מל' — "מטרוניא", שממשיך את הרצון למלוכה מהרצון הכללי דכתר³¹⁹. וזהו מה שבהעלאת הנרות דאהרן כתיב³²⁰ "אל מול פני המנורה יאירו": "פני המנורה" הוא בחי' כתר מלכות, ו"מול פני המנורה" — כתר הכללי. ומה שאהרן העלה את נרות המנורה שיאירו אל "מול פני המנורה" הוא, שהעלה את הנרות (דרך קו האמצעי) עד לבחי' הכתר הכללי ("מול פני המנורה"), בכדי אשר משם יאיר פני', היינו שהרצון למלוכה ("פני המנורה") יאיר ויומשך מבחי' כתר הכללי ("מול פני המנורה")³²⁰.

ו. מעלה את ישראל:

הטעם מה שאהרן נקרא "שושבינא דמטרוניא" ניתא" בנוגע לנש"י (הנקראים³²¹ "כלה"³²²) הוא, לפי שמעלה אותם להקב"ה³²³ (הנקרא³²¹ "חתן"³²²).

ובזה — שני ענינים, בכללות: א. מעורר בהם את הרצון³²⁴ לעלות³²⁵ — בחי' אהבה רבה³²⁶. ב. גותן בהם כח שיוכלו לעלות³²⁷.

[השייכות של הרצון הנ"ל (אהבה רבה) לאהרן "שושבינא דמטרוניא" היא (לא רק מצד תנועת ההעלאה שבה, אלא) גם, לפי³²⁸ שהתשוקה שבאהבה רבה זו היא — שתהי' המשכת אלקות מלמעלה למטה³²⁹, שהו"ע יחוד העליון³³⁰. ולכן שייכת היא לאהרן שושדמ"ט, כי ענינו של השושבין הוא לפעול יחוד ה"כלה" עם ה"חתן"³³¹].

ושני ענינים אלו נכללים ב"בהעלותך את הנרות"³¹⁸: "נרות" הם נשמות ישראל (כנ"ל ס"ג סק"א בתחלתו), ועבודתו של אהרן "בהעלותך את הנרות" היא — (א) לעורר את הנשמות שיהי' בהם הרצון והחפץ לעלות ולהכלל באו"ס ב"ה³²⁵, (ב) להעלות אותם³³².

* * *

הטעם לזה שהנשמות צריכות לאהרן שיעלה אותם — ראה לקמן סק"א.

אופן העלאה זו — ראה לקמן סק"ב.

האופן איך שמעלה אותם, והכח שיש לו על זה — ראה לקמן סק"ג-ד.

— ה"העלאה" הנפעלת בנש"י ע"י אהרן, מתבטאת גם באופן הקישור של השכל שבאדם עם נקודת היהדות שבו — שלמעלה מהשכל; ובאופן היחס של "בעלי עסק" לתורה, כדלקמן סק"ה-ו.

המלוכש ביסוד ז"א. ע"ש. (319) סה"מ שם ע' רכא"ב. (320) סה"מ שם ע' רכ. רכא. (321) לקו"ת שה"ש בתחלתו. ובכ"מ. וראה לקו"ש ח"ג ע' 984 הערה 9. (322) זאת תורת הבית תרפ"ט פ"ב. (323) מקומות שבהערה 325; 327. (324) ראה גם לקו"ת מסעי פח, ב. (325) לקו"ת במדבר ג. א. בהעלותך כט, ג ואילך. סה"מ שם ס"ע רטו ואילך. אוה"ת תצוה ע' א' תרנ"ו. זאת תורת שם. בהעלותך ש"ת פ"ג. (326) לקו"ת בהעלותך (ל, ריש ע"ב); סה"מ (ע' ריו. ריט); אוה"ת וד"ה זאת תורת (פ"ו ואילך) שבהערה הקודמת. (327) תו"א פא, א ואילך. מ"ר תרל"ו פמ"ב-ג. זאת חנוכת תר"ם פ"י-יא. (328) ראה גם לקו"ת בהעלותך שם (ל, א). סה"מ שם (ס"ע ריט). (329) ע"ע אהרן — ביחס לאברהם סעיף ו'. (330) ראה גם ערך הג"ל סעיף א'. (331) אוה"ת שם ע' א' תשנ (וראה אוה"ת בהעלותך ע' שלח"ט). (332) מ"ר שם. זאת חנוכת שם. וראה

וראה לקמן ס"ח סק"א, שכונת המדרש (שמו"ר פל"ת, א) ב"זה הדבר .. הה"ד לעולם ה' דברך" (שבזה מתרץ היתור דתיבת "הדבר") היא — שבתיבת "הדבר" בא הכתוב לרמן ענין בנין המלכות, כבפנים. (313) י"א ע' תסט. (314) שם ע' תסו. וראה לקמן שם (וראה שם פירוש "זוה הדבר אשר תעשה"). (315) י"א ע' תסו. תסט. (316) וזהו החילוק בין "מטרוניא" — ל' שררה, שהוא כתר מלכות, ל"אימא תתאה" — כשהמלכות היא בבחי' בינה שבה (סה"מ תקס"ב ע' רכא). (317) בתחלת הענין בסה"מ שם: "שיהי' מלך על עם הוא ירידה גדולה .. וא"כ צריך שיומשך רצון למדת התפשטות המלכות". אבל בהמשך הענין שם (ע' הג"ל ואילך. וכ"מ שם ע' רכ) מפורש, שהכונה היא להמשכת תוס' אור בהרצון למלוכה מהכתר הכללי, כבפנים. (318) בענין ההגדלה בכתר מלכות שעי' אהרן — ראה גם לקו"צ לזהר תצוה ע' קלד. ושם, שאהרן פועל זה להיותו יסוד אבא